

村上春樹

Haruki Murakami
Kafka pakranteje

baltoji knyga

Haruki Murakami

Kafka pakrantėje

Romanas

Iš anglų kalbos vertė Ieva Stasiūnaitė

baltos lankos

Berniukas vardu Varna

– Vadinasi, tau reikia pinigų? – kaip įprastai vangiai, lyg ką tik nubudęs, paklausia berniukas vardu Varna. Tačiau jis tik apsimeta. Jis visai nemiega. Kaip visada.

Linkteliu galvą.

– Kiek?

Mintyse suskaičiuoju.

– Beveik trys tūkstančiai su puse grynais ir dar šiek tiek iš bankomato. Žinau, tai nedaug, bet turėtų pakakti. Kurį laiką.

– Neblogai, – sako berniukas vardu Varna. – *Kurį laiką.*

Dar kartą linkteliu galvą.

– Spėju, tie pinigai nėra Kalėdų Senelio dovanėlė.

– Taip, tu teisus, – atsakau.

Varna kvailai šypteli ir apsidairo.

– Pradėjai naršyti stalčius, ar ne?

Nepratariau nė žodžio. Jis žino, apie kokius pinigus kalbame, tad nereikia nuobodžiai ir ilgai klausinėti. Jis tik nori, kad imčiau nerimauti.

– Nesvarbu, – sako Varna. – Tau išties reikia pinigų, todėl vis tiek juos gausi – iškaulysi, pasiskolinsi ar pavogsi. Čia tavo tėvo pinigai, tad kam tai rūpi? Pasiimk juos, ir tau turėtų pavykti. *Kurį laiką.* Bet ką ketini daryti, kai visus išleisi? Pinigai – tai ne grybai miške. Supranti, jie savaime neatsiranda. Juk turėsi valgyti, kažkur miegoti. Vieną dieną tau jų pritrūks.

– Galvosiu apie tai, kai ateis laikas.

– *Kai ateis laikas*, – tarsi ranka sverdamas žodžius pakartoja Varna.

Linkteliu galvą.

– Susirasi darbą, ar ne?

– Gal, – atsakau.

Varna papurto galvą.

– Žinai, tau dar daug reikia išmokti. Klausyk, kokį darbą gali gauti penkiolikmetis kažkokiam užkampyje, kur niekada anksčiau nėra buvęs? Tu net nebaigei pagrindinės mokyklos. Kaip manai, kas tave samdys?

Truputį nuraustu. Man nedaug reikia, kad paraudonuočiau.

– Pamiršk, – sako jis. – Ką tik susiruošei išvykti iš namų, todėl neturėčiau tau kvaršinti galvos liūdnomis kalbomis. Jau nusprendei, ką veiksi, tad belieka siekti tikslo. Noriu pasakyti – tai *tavo* gyvenimas. Elkis taip, kaip tau atrodo geriausia.

– Teisingai. Kai viskas pasakyta ir padaryta, tai *mano* gyvenimas.

– Tačiau pasakysiu tau vieną dalyką. Jei nori, kad pavyktų, turi būti ištvermingesnis, – sako Varna.

– Stengiuosi iš paskutiniųjų.

– Žinau. Turiu pripažinti, kad per pastaruosius kelerius metus labai sustiprėjai.

Dar sykį linkteliu galvą.

– Bet pažvelkime tiesai į akis – tau tik penkiolika, – toliau šneka Varna. – Tavo gyvenimas tik prasidėjo, o pasaulyje yra daugybė dalykų, kurių niekada nesi matęs. Tokių dalykų, kurių net nemanei esant.

Kaip visada sėdime vienas šalia kito ant senos sofos mano tėvo darbo kambaryje. Varnai patinka šis kambarys ir visi

ten išmėtyti mažmožiai. Dabar jis žaidžia su bitės formos stikliniu prespajė. Jei tėvas būtų namie, galiu lažintis, – Varna net artyn prie jo neitų.

– Bet man reikia iš čia ištrūkti, – sakau. – Kitos išėities nėra.

– Taip, manau, tu teisus. – Jis padėjo prespajė ant stalo ir susinėrė rankas už galvos. – Taip pabėgdamas visko neišspręsi. Nenoriu pamokslauti, bet, tavim dėtas, nepuoselėčiau tiek daug vilčių. Nesvarbu, ar toli nubėgsi. Atstumas nieko nereiškia.

Berniukas vardu Varna atsidūsta, tada pirštų galiukais paliečia savo užmerktas akis ir kalbasi su manimi iš ten esančios tamsos.

– Pažaiskime? – pasiūlo jis.

– Gerai. – Užsimerkiu ir tyliai giliai įkvepiu.

– Įsivaizduok didžiulę smėlio audrą, – sako jis, – o visa kita išmesk iš galvos.

Darau kaip liepiamas – visa kita išmetu iš galvos. Netgi pamirštu, kas esąs. Visiška tuštuma. O tada išnyra daiktai. Daiktai, kuriuos abu matome, sėdėdami ant senos odinės sofos mano tėvo darbo kambaryje.

– Likimas – tarsi maža smėlio audra, nuolatos keičianti kryptį, – taria Varna.

Likimas – tarsi maža smėlio audra, nuolatos keičianti kryptį. Tu pasuki į vieną pusę, bet ji pasiveja. Tu dar syki pakeiti kryptį, bet audra ir vėl prisitaiko. Vis blaškaisi, lyg auštant šoktum su mirtimi nelaimę pranašaujantį šokį. Kodėl? Nes ši audra nėra kažkas, atklydęs iš toli, kažkas, su tavimi nesusijęs. Ji – tai tu. Kažkas, slypintis tavo viduje. Tad tau telieka pasiduoti, žengti tiesiai į sūkurį, užsimerkti ir

užsikimšti ausis, kad vidun nepatektų smėlio, ir pamažu eiti. Ten nešviečia saulė, nėra mėnulio, krypties, laiko jausmo. Tik smulkus baltas smėlis, tarsi į dulkes pavirtę kaulai, verpetais besisukantys į dangų. Štai tokią smėlio audrą turi įsivaizduoti.

Kaip tik tai ir padarau. Įsivaizduoju baltą aukštyn tarsi stora virvė ištįsusį piltuvėlio formos sūkurį. Stipriai užsimerkiu, rankomis užsidengiu ausis, kad smėlio smiltelės nepatektų vidun. Audra pamažu artėja. Oda jaučiu kylantį slėgį. Ji išties mane praris.

Berniukas vardu Varna švelniai uždeda ranką man ant peties, ir audra nurimsta.

– Nuo šiol, kad ir kas nutiktų, turėsi būti ištvermingiausias penkiolikmetis pasaulyje. Tik taip tau pavyks išgyventi. Tačiau pirmiausia turi suprasti, ką reiškia ištvermė. Ar aišku, ką noriu pasakyti?

Aš vis dar užsimerkęs tyliu. Su jo ranka ant peties tenoriu užmigti. Girdžiu silpną sparnų plazdėjimą.

– Būsi ištvermingiausias penkiolikmetis pasaulyje, – sušnabždėjo Varna, kai bandžiau užmigti. Tarsi raižytų šiuos žodžius mano širdyje, įleisdamas į dūrius tamsiai mėlynos spalvos dažų.

Tu išties turėsi ištverti tą baisią, metafizinę, simboliinę audrą. Kad ir kokia metafizinė ar simbolinė ji būtų, neapsirik: ji raižys tau kūną lyg tūkstantis skutimosi peiliukų. Žmonės kraujuos, kraujuosi ir tu. Karštas raudonas kraujas. Sėmsi tą kraują rankomis, savo, kitų kraują.

Bet vos tik audra nurims, neprisiminsi, kaip ją ištvėrei, kaip sugebėjai išgyventi. Tiesą sakant, net nebūsi tikras, ar ji išties baigėsi. Tik dėl vieno dalyko gali neabejoti.

Nugalėjęs audrą, nebebūsi toks pat, koks į ją pakliuvai. Štai kokia audros esmė.

Per savo penkioliktą gimtadienį pabėgsiu iš namų, leisiuos į kelionę – į tolimą miestą – ir apsigyvensiu mažos bibliotekos kamputyje. Man prireiktų savaitės viską paaiškinti, visas smulkmenas. Tad pasakysiu tik esmę. **Per savo penkioliktą gimtadienį pabėgsiu iš namų, leisiuos į kelionę – į tolimą miestą – ir apsigyvensiu mažos bibliotekos kamputyje.**

Truputį primena pasaką. Tačiau, patikėkite, tai ne pasaka. Kad ir kaip į tai pažiūrėsite.

Išeidamas iš namų, iš tėvo darbo kambario pasiimu ne tik grynųjų, bet ir mažą seną auksinį žiebtuvėlį, – man patinka jo modelis ir tas jausmas, laikant jį rankose, – bei sulankstomą peilį išties aštriais ašmenimis. Jis turi penkių colių ilgio geležtę ir nemažai sveria, nes skirtas durti elnių odai. Matyt, pirktas vienos iš kelionių į užsienį metu. Iš stalčiaus išsitraukiu ir tvirtą ryškų kišeninį žibintuvėlį. Ir dar žydrus „Revo“ akinius nuo saulės, kad paslėpčiau savo amžių.

Galvoju, ar tik nereikėtų pasiimti tėvo mėgstamo „Sea-Dweller“ „Oyster Rolex“. Tai gražus laikrodis, bet toks prabangus daiktas tik atkreips dėmesį. Mano pigus plastikinis „Casio“ su žadintuvu ir chronometru irgi puikiausiai tiks, netgi bus naudingesnis. Nenoriai padedu „Rolex“ atgal į stalčių.

Iš kito stalčiaus gilumos ištraukiu savo ir vyresnės sesers, kai dar buvome maži, nuotrauką – pozuojame kažkur paplūdimyje, dirbtinai išsišiepę. Sesuo žiūri į šoną, tad pusė jos veido šešėlyje, o šypsena dailiai perskelta pusiau. Panašu į vieną iš tų graikiškos tragedijos kaukių vadovėlyje: vienoje pusėje – viena idėja, kitoje – jos priešingybė. Šviesa ir tamsa. Viltis ir nusivylimas. Juokas ir liūdesys. Pasitikėjimas ir vienatvė. Aš drąsiai spoksau tiesiai priešais save, į kamerą. Paplūdimyje daugiau nieko nėra. Abu su seserimi vilkime maudymosi kostiumėlius: ji – vientisą raudoną, gėlėtą, aš – kažkokias apsmukusias senas

mėlynas glaudes. Rankoje laikau plastikinę lazdelę. Baltos putos skalauja mums kojas.

Neturiu nė menkiausio supratimo, kas, kur ir kada mus fotografavo. Ir kaip galėjau atrodyti toks laimingas? Ir kodėl tėvas išsaugojo tik tą vienintelę nuotrauką? Viskas taip paslaptiniga. Man turėjo būti treji, seseriai – devyneri. Ar kada išties taip gerai sutarėme? Neprisimenu su šeima ėjęs į paplūdimį. Neatsimenu, kad iš viso *kur nors* būčiau su jais ėjęs. Tačiau nesvarbu – neketinu tėvui palikti tos nuotraukos, todėl įsidedu ją į piniginę. Neturiu nė vienos nuotraukos su mama. Tėvas jas visas išmetė.

Kiek pamąstęs, nusprendžiu pasiimti mobilųjį telefoną. Kai tik tėvas jo pasiges, tikriausiai paprašys mobiliojo ryšio operatoriaus nutraukti paslaugas. Vis tiek išimetu telefoną su krovikliu į kuprinę. Nedaug sveria, tad kodėl gi ne? Kai nustos veikti, paprasčiausiai jį išmesiu.

Tik būtiniausi daiktai, tai viskas, ko man reikia. Sunkiausia – išsirinkti drabužius. Man reikės poros megztinių ir daug baltinių. Bet ką daryti su marškiniiais ir kelnėmis? Pirštinėmis, šalikais, trumpikėmis, paltu? Nėra galo. Tačiau viena tikrai žinau. Nenoriu klaidžioti po nepažįstamą miestą su didžiule, akį rėžiančia kuprine, kuri šaukte šauktų: „Ei, jūs, kruopščiai patikrinkite šį bėglį!“ Jei taip pasielgsiu, kas nors tikrai suklys ir atkreips dėmesį. Po to mane susems policija ir nusiųs tiesiai namo. Jei pirma laiko neatsidursiu kokioje nors gaujoje.

Nusprendžiu, kad į šaltus kraštus tikrai nevyksiu. Tuomet gana lengva apsispręsti, tereikia pasirinkti priešingą dalyką – keliauti ten, kur *šilta*. Vadinasi, palto ir pirštinių galiu neimti – išsiversiu su puse drabužių. Išsireнку lengviausius, kokius tik turiu, greitai džiūstančius ir nereikalaujančius lyginimo, tvarkingai juos sulankstau ir sukemšu į kuprinę. Taip pat įsidedu

miegmaišį, kuris gražiai suvyniotas užima mažai vietos, prausimosi reikmenis, neperšlampamą apsiaustą su gobtuvu, sąsiuvinį, parkerį, „Walkman“ grotuvą, dešimt diskų, – privalau turėti savo mėgstamos muzikos, – ir atsarginę įkraunamą bateriją. Štai ir viskas. Nereikia jokios maisto gaminimo įrangos, kuri pernelyg sunki ir tik užima vietą, nes valgyti galiu nuspirti vietinėje pusgaminiais prekiaujančioje parduotuvėje.

Užtrunku valandėlę, bet iš sąrašo pavyksta išbraukti daugelį dalykų. Papildau jį, vėl išbraukiu, tuomet dar prirašau visą galybę daiktų, kurių vėliau irgi atsisakau.

Mano penkioliktas gimtadienis – idealus metas pabėgti iš namų. Jei taip pasielgčiau iki jo, būtų per anksti. Jei bent kiek vėliau, būčiau praleidęs progą.

Ruošdamasis šiai dienai, per pirmuosius dvejus metus pagrindinėje mokykloje buvau parengęs pabėgimo planą. Dar būdamas pradinukas pradėjau lankyti dziudo treniruotes, į kurias kartais nueidavau ir pagrindinėje mokykloje. Tačiau netapau jokios komandos nariu. Kai tik turėdavau laiko, bėgiodavau mokyklos sporto aikštelėse, plaukiodavau arba nueidavau į vietinę gimnastikos salę. Ten jauni treneriai nemokamai parodydavo geriausius tempimo pratimus ir kaip dirbti su treniruokliais. Jie aiškino, kurie raumenys naudojami kasdien, o kuriuos galima sustiprinti tik dirbant su treniruokliais, ir netgi pamokė, kaip teisingai nuo krūtinės stumti štangą. Esu gana aukštas, todėl taip sportuojant pečiai išplatėjo, o krūtinė išsipūtė. Daugelis nepažįstamų žmonių manydavo, kad man septyniolika. Jei pabėgčiau atrodydamas kaip penkiolikmetis, galite tik įsivaizduoti, kiek kiltų rūpesčių.

Išskyrus trenerius gimnastikos salėje ir kas antrą dieną mūsų namuose apsilankančią namų šeimninę, aš beveik

su niekuo nesikalbu. Mokykloje taip pat esu tylenis. Ilgą laiką abu su tėvu vengiamo vienas kito. Gyvename po vienu stogu, bet niekada nesimatome. Jis didžiąją laiko dalį praleidžia savo darbo kambaryje, o aš visaip stengiuosi išsisukti nuo susitikimų su juo.

Mokykla, kurią lankau, privati – ją lanko aukštuomenės arba bent jau turtingi vaikai. Ten besimokančius, nebent jiems išties nesiseka, visada perkelia į toje pačioje vietovėje esančią vidurinę mokyklą. Visi mokiniai dailiai rengiasi, turi gražius tiesius dantis ir yra tikri nuobodūs. Savaiame suprantama, kad neturiu nė vieno draugo. Apsistačiau sienomis – niekada nieko neįsileidžiu vidun ir pats stengiuosi pernelyg neatsiverti. Kam galėčiau toks patikti? Jie visi mane iš tolo stebi. Galbūt jie manęs nekenčia, gal net bijo, bet džiaugiuosi, kad man netrukdo. Kadangi turiu ką veikti, pavyzdžiui, būdamas laisvas, ryte ryju knygas mokyklos bibliotekoje.

Tačiau pamokos metu visada įdėmiai klausydavausi. Taip man patarė berniukas vardu Varna.

Faktai ir metodikos, – kad ir ko mokytų mokykloje, – tikrai neatneš didelės naudos realiame gyvenime. Pripažinkime, kad visi mokytojai – idiotai. Tačiau privalai atsiminti štai ką: tu bėgi iš namų. Tikriausiai daugiau niekada negrįši į mokyklą, todėl, patinka tau ar ne, dabar naudokis proga – įsimink viską, ką gali. Tarsi sugeriamasis popierius siurbte siurbk informaciją. Vėliau suprasi, kas tau reikalinga, o ko gali atsikratyti.

Dariau kaip liepiamas – taip beveik visada darau. Mano smegenys pavirto į kempinę: sutelkdavau dėmesį į kiekvieną pamokos metu išstartą žodį ir leisdavau jam nugrimzti, perprasdavau, ką jis reiškia, ir viską dėdavausi į galvą. Todėl

namie man beveik nereikėjo mokytis, bet visada buvau tarp geriausiai egzaminus išlaikiusių mokinių.

Mano raumenys vis labiau tvirtėjo, nors pats dar labiau užsisklendžiau savyje ir tapau tylesnis. Iš visų jėgų stengiausi nerodyti jausmų, kad niekas – nei bendraklasiai, nei mokytojai, neturėtų nė menkiausio supratimo, apie ką galvoju. Netrukus atsidursiu žiauriame suaugusiųjų pasaulyje ir žinojau, kad, jei noriu jame išgyventi, turiu būti stipriausias.

Iš veidrodžio į mane žvelgia šaltos kaip driežo akys, nejuda nė vienas veido raumuo, tad sunku jame ką nors įskaityti. Neatsimenu, kada paskutinį kartą juokiasi ar net nežymiai kam nors šypsojasi. Netgi pats sau.

Tačiau nesakau, kad man visada pavyksta atrodyti tyliam ir nuo visų atsiribojusiam. Tos sienos, kuriomis apsistačiau, kartais sutrupa. Tai nutinka labai retai, bet kartais, kai pats dar nespėju suvokti, kas vyksta, aš būnu atviras, nesaugus ir visiškai pasimetęs. Tuomet visada jaučiu, kad tai pranašiškas ženklas, tartum tamsi, visur telkšanti vandens bala.

Tamsi, visur telkšanti vandens bala.

Kažkur pasislėpusi, ji turbūt visada buvo. Tačiau kai ateina laikas, ji tyliai išsiveržia, atšaldydama kiekvieną tavo kūno ląstelę. Tu žiopčiodamas skęsti tame baisiame tvane. Iš visų jėgų stengdamasis įsitveri prie lubų esančios ventiliacijos angos, bet oras, kurį šiaip ne taip įkvėpi, – sausas ir degina tau gerklę. Vanduo ir troškulys, šaltis ir karštis – šie, daugelio manymu, priešingi dalykai tave puldami susivienija.

Pasaulis – didžiulė erdvė, bet erdvės, kuri tave praris, – o ji nebūtinai turi būti labai didelė, – niekur kitur nerasi. Tu ieškai balso, bet ką gauni? Tylą. Dairaisi tylos, bet

ką randi? Viskas, ką nuolatos giridi, – šio pranašiško ženkle balsas. Ir kartais šis pranašiškas balsas spusteli slaptą jungiklį tavo galvoje.

Tavo širdis panaši į didžiulę upę, kuri po ilgai trukusio lietaus išsilieja iš krantų. Visi kažkada į žemę įkasti kelio ženklai dingę – juos užliejo ir nunešė stipri vandens srovė. O lietus vis dar čaižo upės paviršių. Kiekvieną sykį per žinių laidą pamatęs tokį potvynį tari sau: „Štai ji. Štai manoji širdis.“

Prieš pabėgdamas iš namų, nusiprausiu rankas ir veidą, nusikerpu nagus, kruopščiai išsiplaunu ausis ir išsivalau dantis. Neskubu, nes noriu būti tikras, kad gerai nusiprausiau. Kartais kūno švara – svarbiausias dalykas. Atidžiai veidrodyje apžiūriu savo veidą. Jį sukūrė tėvo ir mamos genai, – nors visai neprisimenu, kaip ji atrodo. Galiu iš visų jėgų stengtis nerodyti jokių emocijų, neišsiduoti akimis, išpūsti raumenis, bet nelabai galiu pakeisti veido išraiškos. Viena bėda su tais tėvo ilgais, tankiais antakiais ir giliomis raukšlėmis tarp jų. Tikriausiai galėčiau jį nužudyti, jei norėčiau, – esu tikras, kad turiu pakankamai jėgų, – o mamą – pamiršti. Tačiau man niekaip nepavyktų ištrinti jų DNR. Jei norėčiau tai padaryti, turėčiau atsikratyti savęs.

Tai pranašiškas ženklas. Manyje paslėptas mechanizmas.

Tavyje paslėptas mechanizmas.

Išjungiu šviesą ir išeinu iš vonios kambario. Namą gauti sunki, drėgna ramybė. Neegzistuojančių žmonių šnabždesiai, mirusiųjų kvėpavimas. Nejudėdamas apsidairau ir giliai įkvepiu. Laikrodys, kurio rodyklės šaltos ir tolimos, – jos tik apsimeta neįsipareigojančiomis, bet žinau, kad jos ne mano pusėje, – rodo tris valandas po pietų. Man jau tuoj reikės

atsisveikinti. Pakeliu kuprinę ir užsimetu ant pečių. Esu ją nešiojęs daugelį sykių, bet dabar ji atrodo daug sunkesnė.

Vyksiu į Šikoku salą. Taip nusprendžiu ne dėl kažkokios konkrečios priežasties, bet todėl, kad studijuodamas žemėlapių pajutau, kad būtent ten turiu važiuoti. Kuo ilgiau žiūriu į žemėlapi, – tiesą sakant, kiekvieną kartą, kai jį tyrinėju, – tuo labiau jaučiu Šikoku trauką. Sala yra toli į pietus nuo Tokijo, nuo žemyno atskirta vandens, be to, ten visada šilta. Ten niekada nebuvau, neturiu draugų ar giminių, tad jei kas nors manęs pasigestų, – dėl ko aš truputį abejoju, – Šikoku būtų paskutinė vieta, kurią jiems šautų į galvą patikrinti.

Prie langelio pasiimu bilietą, kurį buvau užsisakęs, ir įlipu į naktinį autobusą. Tai pigiausias būdas nuvykti į Takamacu – tik šiek tiek daugiau nei devyniasdešimt dolerių. Niekas į mane nekreipia dėmesio, neklausia, kiek man metų, ir įdėmiai neapžiūri. Vairuotojas mechaniškai patikrina mano bilietą.

Autobuse užimta tik trečdalis vietų. Dauguma keleivių, kaip ir aš, važiuoja vieni, o viduj keistai tylu. Kelionė į Takamacu ilga, dešimt valandų pagal grafiką, tad atvyksime anksti ryte. Tačiau tai man nesvarbu. Turiu marias laiko. Kai aštuntą valandą autobusas išvažiuoja iš stoties, atsilenkiu kėdę atgal. Vos tik spėju patogiai įsitaisyti, mano sąmonė ima blėsti tar- tum išėikvota baterija, ir aš užmiegu.

Naktį pradeda smarkiai lyti. Retkarčiais nubundu, praskiriu kartūnines užuolaidas ir įsistebeiliju į lekiantį greitkeli. Į stiklą barbena lietaus lašai, suliedami palei gatvę vieno- dais tarpais vieną nuo kito į toli besidriekiančius žibintus, tarsi jie būtų pastatyti norint išmatuoti Žemės rutulį. Nauja šviesa greitai priartėja ir akimirksniu išnyksta. Pasižiūriu į laikrodį – jau po vidurnakčio. Šiandien man sukanka penkiolika metų.

– Ei, daug laimės gimtadienio proga! – mane pasveikina
berniukas vardu Varna.

– Ačiū, – padėkoju.

Pranašiškas ženklas vis dar mano viduje, nors iš jo liko
tik šešėlis. Patikrinu sienas, kuriomis apsistačiau, norėdamas
įsitikinti, ar jos tebestovi. Tuomet užtraukiu užuolaidas ir vėl
užmiegu.